

Evropska
komisija

Strategija vključenosti in raznolikosti v okviru programov Erasmus+ in Evropske solidarnostne enote

Smernice za izvajanje

Različica 1 – 29. april 2021

*Izobraževanje,
mladina, šport in
kultura*

EVROPSKA KOMISIJA

*Generalni direktorat za izobraževanje, mladino, šport in kulturo
Evropska komisija*

B-1049 Bruselj

© Evropska unija, 2021

Ponovna uporaba je dovoljena z navedbo vira.

Politiko ponovne uporabe dokumentov Evropske komisije ureja Sklep
2011/833/EU (OJ L 330, 14. 12. 2011, str. 39).

Strategija vključenosti in raznolikosti v okviru programov Erasmus+ in Evropske solidarnostne enote

Smernice za izvajanje

Različica 1 – 29. april 2021

Kazalo

Kazalo	4
1. Uvod	6
2. Ozadje	7
a) Politični okvirji	7
b) Družbeni kontekst	7
c) Izkušnje prejšnjih programov	8
3. Cilji strategije	8
4. Opredelitve pojmov	9
a) Ciljne skupine	9
b) Ovire pri dostopnosti in večanju dosega	10
i. Posebne potrebe	10
ii. Zdravstvene težave	10
iii. Ovire, povezane s sistemi izobraževanja in usposabljanja	10
iv. Kulturne razlike	10
v. Družbene ovire	11
vi. Ekonomske ovire	11
vii. Ovire, povezane z diskriminacijo	11
viii. Geografske ovire	11
c) Razumevanje raznolikosti	11
5. Programski mehanizmi za podporo vključevanju in raznolikosti	12
a) Vključevanje in raznolikost kot prednostni nalogi v postopku presojanja	12
b) Dostopnost in prijaznost programov do uporabnika/-ce	12
c) Pripravljalni obiski	12
d) Okrepljeno mentorstvo	13
e) Posebna finančna podpora	13
f) Manjše in lažje dostopne akcije	13
g) Postopna krepitev zmogljivosti	14
h) Oblika projekta in trajanje mobilnosti	14
i) Evropske aktivnosti na lokalni ravni	14
j) Virtualne mobilnosti	14
k) Podpora pri učenju jezikov	14
6. Vloga organizacij pri pripravi, izvajanju in spremljanju projektov	14
a) Mreženje in krepitev zmogljivosti za vključevanje in raznolikost	15
b) Pravičen in pregleden izbor udeležencev/-k	15
c) Ozaveščanje in večanje dosega	15
d) Priprava in podpora udeležencev/-k v vseh fazah projekta	16
i. Pred začetkom projekta	16
ii. Med projektom	16

iii. Po projektu	16
e) Spodbujanje in podpora aktivni participaciji v družbi	17
7. Vloga nacionalnih agencij, podpornih središč in Izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA)	17
a) Informiranje in ozaveščanje	17
b) Podpora	18
c) Strateške akcije	18
d) Skrbniki/-ce vključenosti	18
e) Usposabljanje in mreženje za organizacije, osebje nacionalnih agencij in strokovne ocenjevalce/-ke	19
f) Spremljanje in prijava	19
g) Sinergije z drugimi programi	19
8. Primeri dobrih praks in izkušenj	21

1. Uvod

Načeli enakosti in vključenosti sta del temeljnih vrednot Evropske unije. Hkrati so družbe v številnih pogledih vse bolj raznolike. Posledica tega je večja potreba po učenju upravljanja z raznolikostmi in ustvarjanju vključujočih in povezanih družb v Evropi. Programa Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota (v nadaljevanju »programa«) sta ključna programa Evropske unije, ki lahko to podpreta.

Programi Evropske unije (EU) bi morali nuditi priložnosti, ki so dostopne vsem. Kljub temu nekateri posamezniki/-ce ne morejo enako izkoristiti teh priložnosti, ker se soočajo z različnimi ovirami. Vključevanje vseh, ki se soočajo s težavami pri dostopu do dela ali imajo manj priložnosti na področju izobraževanja, usposabljanja in mladinskega dela, je ključni cilj več političnih pobud. Medtem ko so se izobraževalni, mladinski in športni programi EU v preteklosti že osredotočali na vključevanje, ocene in raziskave kažejo potrebo po večji dostopnosti in vključenosti programov.

Predpisi za nova programa vključujejo kot spodbudo za povečanje vključenosti in raznolikosti v novi generaciji programov Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota posebno poglavje o vključevanju, med drugim tudi zahtevo, da Evropska komisija vzpostavi namenski okvir za ukrepe vključevanja, v katerem bodo za naslednjih sedem let opredeljena glavna področja dela v povezavi s tem. Vzporedno z medinstitucionalnimi pogajanjmi v povezavi s predpisi o vzpostavitvi obeh programov in za zagotovitev, da nova programa že od samega začetka vključujeta to pomembno horizontalno razsežnost, je bilo skupaj z državami članicami, nacionalnimi agencijami Erasmus+ in nacionalnimi agencijami Evropske solidarnostne enote, evropsko Izvajalsko agencijo za izobraževanje in kulturo (EACEA), mrežami, nevladnimi organizacijami, strokovnjaki in končnimi uporabniki, vključno s tistimi, ki se soočajo z manj priložnostmi, vložena veliko truda.

Pričujoči dokument je rezultat soustvarjanja in temelji na izkušnjah v različnih sektorjih programov, med katerimi spodbuja vzajemni navdih in motivacijo. Vsebuje skupne opredelitve v različnih sektorjih, ciljne skupine in posebne cilje v povezavi z vključevanjem. Izdelan je bil v tesnem sodelovanju z nacionalnimi agencijami Erasmus+ in nacionalnimi agencijami Evropske solidarnostne enote ter drugimi zunanjimi zainteresiranimi stranmi, da bi programa Erasmus+ in Evropske solidarnostne enote dosegla tudi posameznike/-ce z manj priložnostmi.

V tem dokumentu so zajeti naslednji vidiki: v 2. poglavju je navedeno politično ozadje, ki temelji na izkušnjah iz prejšnjih programov na ustreznih področjih. Cilji strategije so podrobneje opisani v 3. poglavju. Potrebne opredelitve so navedene v 4. poglavju, razpoložljivi ukrepi, s katerimi se bo zagotovila najširša možna dostopnost programov, pa so opisani v 5. in 6. poglavju. V 7. poglavju so predstavljene smernice za nacionalne agencije, podporna središča ter evropsko Izvajalsko agencijo za izobraževanje in kulturo o načinu uporabe strategije pri aktivnostih, ki jih podpirajo programi. Primeri dobrih praks in kako kar najbolje izkoristiti ustrezna orodja, so predstavljeni v 8. poglavju.

2. Ozadje

a) Politični okvirji

Načeli enakosti in vključevanja sta del temeljnih vrednot EU in sta zapisani v pogodbah EU:¹ »Unija pri vseh svojih aktivnostih spoštuje načelo enakosti svojih državljanov in državljanek, ki so deležni enake obravnave s strani njenih institucij, organov, uradov in agencij.«

Vključevanje posameznikov/-ic, ki se soočajo s težavami glede dostopnosti ali imajo manj priložnosti na področju izobraževanja, usposabljanja in mladinskega dela, je ključni cilj pobude Evropske komisije za evropski izobraževalni prostor², pa tudi strategije³ EU za mlade in evropskih ciljev mladih⁴. Evropski steber socialnih pravic navaja: »Vsakdo ima pravico do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja.«⁵ To je skladno tudi z Agendo Združenih narodov⁶ za trajnostni razvoj do leta 2030, katere cilj je med drugim »zagotoviti vključujoče in pravično kakovostno izobraževanje in priložnosti za vseživljenjsko učenje za vse«.

Svet EU⁷ je v povezavi s tem poudaril, da sta »izobraževanje in kultura ključna za oblikovanje vključujočih in povezanih družb«, zato je države članice, Svet ministrov in Evropsko komisijo pozval, naj si prizadevajo za »krepitev mobilnosti in izmenjav tudi z znatno okrepljenimi, vključujočimi in razširjenimi programi«.

Poleg tega je šport okvir za osebne, socialne in učne spretnosti ter spodbujanje strpnosti, solidarnosti, vključenosti ter drugih športnih vrednot in vrednot EU. Eden od ciljev novega delovnega načrta EU za šport je povečati udeležbo v športnih in vseh tistih aktivnostih, ki krepijo zdravje, ter tako spodbuditi aktiven in okolju prijazen življenjski slog, socialno kohezijo in aktivno državljanstvo.

Glede na to politično ozadje in ob upoštevanju prispevkov zainteresiranih strani, načelo, da morata biti programa dostopna vsem,⁸ ne glede na ovire, s katerimi se lahko srečujejo posamezniki/-ce, podpira vse priložnosti, ki jih programa ponujata posameznikom/-cam in organizacijam iz EU in zunaj EU, s ciljem, da se nikogar ne zapostavi, in napreduje do bolj vključujočih, pravičnih, bolj zelenih in digitalno bolj razvitih družb.

b) Družbeni kontekst

Družbe so v številnih pogledih vse bolj raznolike (različne kulture, sposobnosti, družbene skupine, spolna usmerjenost, politične opredelitve, identiteta, izobraževanje, usposabljanje, stopnja pismenosti itn.). Posledica tega je večja potreba po spoznavanju raznolikosti in ustvarjanju vključujočih in povezanih družbenih sistemov z družbenimi, formalnimi in neformalnimi izobraževalnimi aktivnostmi. Vizija Evrope je zagotoviti potrebno podporo za spopadanje z izzivi, s katerimi se lahko soočajo posamezniki/-ce v tem procesu.

¹ 9. člen prečiščene različice.

² Sporočilo Evropske komisije (2018) 268 z dne 22. maja 2018.

³ Resolucija Sveta 14080/18 z dne 15. novembra 2018 o strategiji EU za mlade za obdobje 2019–2027.

⁴ https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals_en

⁵ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_en

⁶ http://ec.europa.eu/environment/sustainable-development/SDGs/index_en.htm

⁷ Sklepi zasedanja 14. in 15. decembra 2017.

⁸ [Sklicevanje na pravne podlage].

Sodobne družbe in politični sistemi temeljijo na vključevanju in aktivni udeležbi državljanov/-k v demokratičnem procesu in javnem življenju, ne glede na njihovo ozadje ali okoliščine⁹. Tako lahko sodelovanje v programih prispeva k razvoju občutka skupnega državljanstva in večji vključenosti v družbo, kot je razvidno iz vmesne ocene programa Erasmus+ 2014–2020 in številnih raziskovalnih aktivnosti¹⁰.

c) Izkušnje prejšnjih programov

Več kot deset milijonov udeležencev/-k je sodelovalo v programih EU na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa med letoma 1987 in 2020. Med letoma 2014 in 2017 je delež posameznikov/-c z manj priložnostmi v vseh programskih sektorjih v povprečju znašal 11,5 % skupnega števila vključenih¹¹. Vendar so bile med njimi velike razlike. Mladinski projekti so na primer vključevali do 30 % mladih z manj priložnostmi, tretjina športnih projektov pa je obravnavala vprašanja, povezana s socialno vključenostjo.

Medtem ko je program Erasmus+¹² poročal o boljših rezultatih kot njegovi predhodniki pri vključevanju posameznikov/-c z manj priložnostmi, je vmesna ocena programa pokazala potrebo po nadaljnjem večanju dostopnosti in vključenosti¹³.

Prejšnji programi niso vključevali skupnih opredelitev za različne sektorje, ciljne skupine in posebne cilje, povezane z vključevanjem. To je znatno otežilo smiselno primerjavo podatkov med sektorji in določanje celovitih strategij na nacionalnih ravneh in na ravni EU.

Na evropski ravni so bile strateške usmeritve glede vključevanja in raznolikosti določene, način njihovega izvajanja na nacionalni ravni pa se je od države do države razlikoval.

Upravičenci/-ke so občasno poročali/-e o možnostih¹⁴ izboljšanja komunikacije in usklajevanja pri vprašanih vključevanja med projekti, ne glede na to, ali so bili ti podprti z aktivnostmi, ki jih upravlja evropska Izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo (EACEA) v Bruslju, ali prek nacionalnih agencij Erasmus+ v različnih programskih državah, ki sodelujejo v programih.

Skupni strateški pristop k vključevanju in raznolikosti ponuja priložnost za nadgradnjo izkušenj vključevanja v vseh sektorjih in spodbujanje vzajemnega navdiha in motivacije v vseh sektorjih. Zato je nastala ta celovita strategija za programa Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota 2020–2027. Strategija se lahko opre na dobro uveljavljeno znanje in izkušnje nacionalnih agencij, podpornih središč in izvajalske agencije.

3. Cilji strategije

Cilj te strategije je pomagati ustvariti enake možnosti dostopa do programov za vse. To je treba doseči z odpravo ovir, s katerimi se lahko srečujejo različne ciljne skupine (opisane v nadaljevanju) pri dostopu do takšnih priložnosti znotraj Evrope in zunaj njenih meja. Ta strategija zagotavlja okvir za projekte, ki naslavlja vključevanje in raznolikost ter jih podpirata programa Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota. Poleg tega se trudi spodbujati raznolikosti vseh vrst kot dragocen vir učenja in si hkrati prizadeva pripraviti zainteresirane strani iz programa, zlasti organizatorje/-ke projektov in udeležence/-ke, za pozitivno interakcijo z različnimi posamezniki/-cami iz različnih okolij pri vseh vrstah projektov.

⁹ Strokovna razprava o evropskem izobraževanju in usposabljanju – tematski dokument o vključevanju in državljanstvu (forum z dne 24. januarja 2019).

¹⁰ Na primer na področju mladih: www.researchyouth.eu; na področju terciarnega izobraževanja: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-2548_en.htm

¹¹ Vir: Poročilo Komisije [COM (2018) 50] Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o vmesni oceni programa Erasmus+ (2014–2020), 2. stran.

¹² Ker so bile Evropske solidarnostne enote oktobra 2018 ustanovljene kot samostojen program, bo možno njihovo vključevanje smiselno oceniti šele v obdobju 2021–2027.

¹³ Oglejte si opombo št. 11.

¹⁴ Npr. sklepi s tematskega srečanja EACEA, oktober 2017.

To bi moralo na koncu pripeljati do več in boljših projektov, ki neposredno vključujejo posameznike/-ce z manj priložnostmi ali ki se osredotočajo na vprašanja vključevanja in raznolikosti. Obe vrsti projektov, katerih cilj je spodbujanje vključevanja in raznolikosti, bi morali sprožiti pozitivne spremembe za posameznike/-ce z manj priložnostmi in za družbo ter na koncu prispevati k zmanjšanju neenakosti.

Cilj strategije je to doseči z:

1. vzpostavitev enotnega razumevanja, kdo so tisti, ki lahko veljajo za posameznike/-ce z manj priložnostmi, in z določitvijo koherentnega okvira za njihovo vključitev v programa;
2. večjo zavezanostjo k vključevanju in raznolikosti vseh akterjev/-k v aktivnostih programov in s pozitivnim pristopom k raznolikosti vseh vrst v projektih;
3. podporo organizacijam upravičenkam pri vzpostavljanju kakovostnejših projektov, ki vključujejo posameznike/-ce z manj priložnostmi (npr. zagotavljanje usposabljanja, orodij, financiranja, coachinga itn.);
4. zmanjšanjem ovir za sodelovanje v programih za posameznike/-ce z manj priložnostmi, pomočjo prijaviteljem/-icam in morebitnim prijaviteljem/-icam, da premagajo te ovire, ter vzpostavitev ustreznih pogojev za učenje, delo ali prostovoljstvo z naslavljanjem njihovih potreb po podpori;
5. spodbujanjem priznavanja izkušenj in kompetenc, ki so jih pridobili posamezniki/-ce z manj priložnostmi v programih in posamezniki/-ce, ki delajo z njimi;
6. zagotavljanjem, da sta vključevanje in raznolikost prioriteta na vseh stopnjah upravljanja programov in življenjskega cikla projekta: pred projektom (promocija, večanje dosega, podpora, presoja itn.), med projektom (izbira udeležencev/-k, priprava, izvajanje, rezultati itn.) in po projektu (vrednotenje, razširjanje in uporaba rezultatov projekta, nadaljnje spremljanje itn.);
7. povečanjem prepoznavnosti vključevanja in raznolikosti ter njihovih vlog pri visokokakovostnem izvajanju programov Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota.

Namen teh aktivnosti in ukrepov je dopolniti in pojasniti opredelitve in cilje, določene v pravnih podlagah programov¹⁵.

4. Opredelitve pojmov

a) Ciljne skupine

Uredbe o ustanovitvi programov Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota opredeljujejo »(mlade) posameznike/-ce z manj priložnostmi« kot »(mlade) posameznike/-ce, ki zaradi ekonomskih, socialnih, kulturnih, geografskih ali zdravstvenih razlogov, zaradi svojega migrantskega ozadja ali iz razlogov, kot so težave z invalidnostjo ali z izobraževanjem ali zaradi katerega koli drugega razloga, vključno z razlogom, ki bi lahko povzročil diskriminacijo na podlagi 21. člena Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, naletijo na ovire, ki jim preprečujejo učinkovit dostop do priložnosti v okviru programa.«¹⁶

¹⁵ Kazalniki za poročanje o napredku programov v smeri doseganja splošnih in posebnih ciljev so določeni v prilogi zadevnih uredb.

¹⁶ Čeprav temeljijo ta besedila na političnem dogovoru med sozakonodajalci, sta uredbi v času pisanja v postopku sprejemanja s soodločanjem, kar pomeni, da je treba besedilo, navedeno za oba, šteti za osnutek, dokler uradno ne začne veljati.

Zato so glavne ciljne skupine te strategije posamezniki/-ce z manj priložnostmi v življenju, zaradi česar so v slabšem položaju kot njihovi vrstniki glede sodelovanja v programih in/ali v sistemih izobraževanja in usposabljanja. Posamezniki/-ce se lahko znajdejo v slabšem položaju zaradi enega ali več izključevalnih dejavnikov, navedenih v nadaljevanju.

Ti dejavniki lahko otežujejo dostop do priložnosti v programih, zlasti v povezavi z nekaterimi strukturami in praksami večanja dosega, komunikacijo in pripravo projektov, zato postanejo ovire. Ali je posamezen projekt ali udeleženec upravičen do dodatne podpore za vključenost, je odvisno od konteksta in presoje strokovno usposobljenega osebja, ki upošteva povratne informacije in prispevek udeležencev/-k projekta.

b) Ovire pri dostopnosti in večanju dosega

Prejšnje izkušnje pomagajo opredeliti glavne ovire, ki lahko posameznikom/-cam z manj priložnostmi onemogočajo, da bi bolj sodelovali/-e v programih. Seznam takšnih potencialnih ovir, naveden v nadaljevanju, ni izčrpen in naj bi zagotavljal zgolj referenco za ukrepe z namenom povečanja dostopnosti in dosega do posameznikov/-c z manj priložnostmi. Te ovire lahko otežujejo njihovo sodelovanje kot samostojen dejavnik ali v kombinaciji z drugimi dejavniki.

i. Posebne potrebe

Posebne potrebe vključujejo telesne, duševne, intelektualne ali senzorične primanjkljaje, ki lahko v povezavi z različnimi preprekami posameznika/-co ovirajo, da bi v enakih pogojih kot drugi celovito in učinkovito sodeloval/-a v družbi¹⁷.

ii. Zdravstvene težave

Ovire so lahko posledica zdravstvenih težav, vključno s hudimi oz. kroničnimi boleznimi ali kakršnimi koli drugimi telesnimi ali duševnimi stanji, ki preprečujejo sodelovanje v programih.

iii. Ovire, povezane s sistemi izobraževanja in usposabljanja

Posamezniki, ki se iz različnih razlogov spopadajo s težavami v sistemih izobraževanja in usposabljanja, posamezniki/-ce, ki so zgodaj izstopili iz sistemov izobraževanja in usposabljanja, NEETS (posamezniki/-ce, ki niso vključeni v izobraževanje, zaposlovanje ali usposabljanje) in nizko kvalificirani odrasli se lahko soočajo z različnimi ovirami. Čeprav imajo lahko pomembno vlogo tudi drugi dejavniki, so težave z izobraževanjem, ki so sicer lahko povezane tudi z osebnimi okoliščinami, večinoma posledica izobraževalnih sistemov, ki ustvarjajo strukturne ovire ali ne upoštevajo v celoti posebnih potreb posameznika/-ce. Ti se lahko srečujejo z ovirami tudi, ko struktura učnih načrtov otežuje sodelovanje pri učenju ali usposabljanju v tujini v okviru študija.

iv. Kulturne razlike

Posamezniki/-ce iz različnih okolij lahko dojemajo kulturne razlike kot ovire, vendar te negativno vplivajo zlasti na tiste z manj priložnostmi. Takšne razlike lahko predstavljajo velike ovire za učenje na splošno, zlasti za posameznike/-ce z migrantskim ali begunskim ozadjem, predvsem pa za na novo prispеле migrante/-ke, pripadnike/-ce nacionalne ali etnične manjšine, uporabnike/-ce znakovnega jezika, posameznike/-ce s težavami pri jezikovnem prilagajanju in kulturni vključenosti itn. Izpostavljenost tujim jezikom in kulturnim razlikam pri sodelovanju v kakršnih koli aktivnostih programa lahko odvrne posameznike/-ce in na nek način omeji prednosti njihovega sodelovanja. Takšne kulturne

¹⁷ Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov:
<https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

razlike lahko potencialnim udeležencem/-kam celo preprečijo, da bi zaprosili za podporo prek programov, in tako v celoti predstavljajo vstopno oviro.

v. Družbene ovire

Težave s prilagajanjem v družbi, kot so omejene socialne kompetence, asocialna ali visoko tvegana vedenja, (nekdanji/-e) storilci/-ke kaznivih dejanj, (nekdanji/-e) uporabniki/-ce drog ali alkohola ali socialna marginalizacija, lahko predstavljajo oviro.

Druge socialne ovire lahko izvirajo iz družinskih okoliščin, na primer če je posameznik/-ca prvi/-a v družini z dostopom do izobraževanja na visokošolski ravni ali je starš (zlasti samohranilec/samohranilka), skrbnik/-ca, rejnik/-ica ali sirota oziroma oseba, ki je živela ali živi v institucionalni oskrbi.

vi. Ekonomske ovire

Oviro lahko predstavljajo ekonomska prikrajšanost, kot so nizek življenjski standard, nizek dohodek, in osebe, ki morajo ob izobraževanju delati za preživetje, so odvisne od sistema socialnega varstva, so dolgotrajno brezposelne, živijo v negotovih razmerah ali revščini, so brezdomci/-ke, v dolgovi ali imajo finančne težave itn.

Druge težave lahko izvirajo iz omejene prenosljivosti storitev (zlasti podpore posameznikom/-cam z manj priložnostmi), ki morajo biti »mobilne« skupaj z udeleženci/-kami, ko se odpravijo v bolj oddaljene kraje ali celo v tujino.

vii. Ovire, povezane z diskriminacijo

Ovire se lahko pojavijo zaradi diskriminacije, povezane s spolom (spolna identiteta, izražanje spola itn.), starostjo, etnično pripadnostjo, religijo, prepričanjem, spolno usmerjenostjo, invalidnostjo ali presečnimi dejavniki (kombinacija ene ali več omenjenih diskriminatornih ovir).

viii. Geografske ovire

Geografska ovira je lahko življenje v oddaljenih ali podeželskih območjih, na majhnih otokih ali v obrobni/najbolj oddaljeni regiji, v predmestjih, v območjih z manj storitvami (omejen javni prevoz, slaba infrastruktura) ali manj razvitih območjih v tretjih državah itn.

c) Razumevanje raznolikosti

Raznolikost v okviru te strategije se nanaša na razlike vseh vrst. Nekatere vrste raznolikosti so bolj očitne kot druge, npr. etnična pripadnost, religija, kultura in jezik. Vendar raznolikost presega zgolj omenjene vidike. Nanaša se tudi na različne zmožnosti, stopnje izobrazbe, socialna ozadja, ekonomske razmere, zdravstvena stanja ali kraj izvora – kot je opisano v opredelitvi pojma »posamezniki/-ce z manj priložnostmi«.

Ta dokument želi sprejeti in proslaviti raznolikost, tako da razlika postane pozitiven vir za učenje in ne vzrok za negativno konkurenco in predsodke. Udeleženci/-ke in organizacije, vključeni v programa Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota, bi morali biti opremljeni s potrebnimi kompetencami za delo z raznolikostjo in izkoriščanjem možnosti, ki jih raznolikost ponuja za obogatitev programa. To bo spodbudilo pozitivno povezanost med posamezniki/-cami vseh družbenih slojev in navsezadnje izboljšalo položaj posameznikov/-c z manj priložnostmi.

5. Programski mehanizmi za podporo vključevanju in raznolikosti

Oblike aktivnosti dejavno ustvarjajo osebno in spletno povezanost med posamezniki/-cami različnih okolij (kultura, sposobnosti, pogledov itd.). Programi ponujajo metodologije, strukture in mreže za spodbujanje in omogočanje pozitivnih medsebojnih srečanj v okviru teh aktivnosti. Posamezniki/-ce se s pomočjo pridobljenih kompetenc po vrnitvi s projektne aktivnosti lažje soočajo z raznolikostjo in so tako bolj družbeno povezani/-e. V vseh aktivnostih bi bilo treba spodbujati dialog med nemarginaliziranimi posamezniki/-cami in tistimi z manj priložnostmi, tudi zato, da bi slednjim pomagali, da se ne bi počutili stigmatizirane zaradi svojega ozadja.

Programa vključujeta zlasti naslednje značilnosti in mehanizme za podporo in spodbujanje vključevanja in raznolikosti.

a) Vključevanje in raznolikost kot prednostni nalogi v postopku presojanja

V obeh programih sta vključevanje in raznolikost del meril za izbiro med vlogami za financiranje in dodelitev finančne podpore. Kakovostni projekti, ki aktivno naslavljajo vključevanje in raznolikost, zajemajo udeležence/-ke z manj priložnostmi, novince in lokalne organizacije, imajo lahko prednost v postopku dodeljevanja nepovratnih sredstev.

Prav tako je aktivno izvajanje načel vključevanja in raznolikosti del začetne presoje prijav za akreditacijo v akcijah mobilnosti ter del meril za stalno presojo akreditiranih upravičencev/-k. Za boljše prepoznavanje potenciala, spremljanje in zagotavljanje smernic za projekte, katerih cilj je spodbujanje vključevanja in raznolikosti, so ocenjevalcem/-kam na voljo posebne smernice in posebne možnosti usposabljanja.

b) Dostopnost in prijaznost programov do uporabnika/-ce

V obeh programih se skuša uporabniku/-ci zagotoviti prijazno izkušnjo z nazornimi, krajšimi in razumljivejšimi programskimi smernicami, orodji za oddajo prijavnice in poročanje in drugimi dokumenti ter obrazci. Ti vključujejo, kjer je mogoče, uporabo različnih jezikov in formatov ter zagotavljanje prijaznosti do uporabnika/-ce in dostopnosti digitalnih učnih okolij. Zasnova spletnih platform (npr. eTwinning, School Education Gateway, European Youth Portal, EPAL in mobilna aplikacija Erasmus+) zagotavlja enak dostop vsem, da bi bilo sodelovanje lažje za vse, zlasti pa za udeležence/-ke z manj priložnostmi, npr. slabovidne ali osebe s slabšimi digitalnimi kompetencami.

c) Pripravljalni obiski

Kot sestavni del financiranih projektov in zlasti kadar so v aktivnosti mobilnosti vključeni udeleženci/-ke z manj priložnostmi, lahko organizatorji/-ke projektov po potrebi skupaj s temi udeleženci/-kami opravijo pripravljalne obiske organizacij, ki gostijo aktivnost v drugi državi. Pri nekaterih akcijah lahko te obiske izvede tudi sam udeleženec/-ka in/ali družinski član/-ica in/ali spremljevalna oseba. Namen obiskov je zagotoviti visokokakovostne aktivnosti z omogočanjem in pripravo administrativnih dogovorov, krepitev zaupanja in razumevanja ter vzpostavitvijo trdnih partnerstev med udeleženi organizacijami. Pripravljalni obisk lahko prav tako pomaga zagotoviti prilagojeno podporo in oceniti individualne potrebe udeleženca/-ke – skupaj z organizatorjem/-ko projekta, kadar je to potrebno – in s tem povezane ureditve, ki jih morajo izvesti vključene organizacije.

d) Okrepljeno mentorstvo

»Okrepljeno mentorstvo« je koncept, ki opisuje intenzivnejši postopek mentorstva, ki se lahko uporabi za podporo udeležencev/-k z manj priložnostmi pri določenih akcijah programov, če teh ne morejo izvajati neodvisno ali z običajnim mentorstvom ali tutorsko podporo. Okrepljeno mentorstvo vključuje tesnejši stik, pogostejša srečanja in več časa za izvajanje nalog. To zagotavlja postopno podporo udeležencev/-k med projektnimi aktivnostmi in zunaj delovnega časa. Okrepljeno mentorstvo omogoča udeležencem/-kam, da pridobijo čim več avtonomije, kar prispeva k uspešnemu izvajanju projekta.

e) Posebna finančna podpora

Programa ponujata mehanizme finančne podpore¹⁸, ki omogočajo in spodbujajo vključevanje in raznolikost v različnih projektih, kamor se uvrščajo:

- dodatna finančna sredstva za kritje stroškov vseh posebnih potreb udeležencev/-k z manj priložnostmi, da bodo lahko sodelovali/-e na enak način kot njihovi vrstniki/-ce, vključno z na primer okrepljenim mentorstvom ali stroški, povezanimi s prilagojenimi potovanji in nastanitvijo, osebno asistenco ali posebno medkulturno ali jezikovno pripravo;
- dodatna finančna podpora za organizacije, ki vodijo projekte, ki aktivno naslavlja vključevanje in raznolikost, zlasti za doseganje težko dostopnih skupin, za dodatne delovne obremenitve, ki bi lahko nastale, in za osebje, namenjena pa bi bila podpori polne udeležbe posameznikov/-ic z manj priložnostmi v projektu;
- prožni in razumljivi finančni mehanizmi za boljše prilagajanje potrebam različnih ciljnih skupin na nacionalni ravni in za prilagoditev morebitnih sinergij z drugimi nacionalnimi/evropskimi skladi/projekti; vključno z možnostjo vnaprejšnjega ali sprotnega financiranja stroškov, povezanih s posameznimi potrebami, da se finančno breme odvzame udeležencem/-kam z manj priložnostmi in tudi organizaciji prijaviteljici, ali da se spodbudi prenosljivost nacionalne podpore, ko gre za sodelovanje pri mobilnostih v tujini;
- namensko financiranje, usmerjeno zlasti v podporo manjšim organizacijam z malo ali brez predhodnih izkušenj pri prijavih na programe, vključno s poenostavljenim in prožnejšim postopkom financiranja.

Dodatne možnosti finančne podpore bi morale biti jasno razložene in pregledno dostopne morebitnim upravičencem.

f) Manjše in lažje dostopne akcije

Zaradi načina načrtovanja in pravil financiranja so nekateri deli programov še posebej primerni za organizacije z manjšimi administrativnimi zmogljivostmi (kar včasih velja za organizacije, ki podpirajo posameznike/-ce z manj priložnostmi) ali za novince v programu. Za te akcije so značilni nižji in prožnejši zneski nepovratnih sredstev, enostavnejše administrativne zahteve in zahteve glede poročanja ter krajše trajanje projekta. Hkrati so te akcije zasnovane kot vstopna točka v program in omogočajo rast in izgradnjo zmogljivosti za sodelovanje in sofinanciranje v okviru različnih akcij, ki jih programa ponujata.

¹⁸ Programa bi si poleg omenjene dodatne podpore morala prizadevati, da bi čim prej in še pred začetkom projektov redno izplačevala nepovratna sredstva (da udeležencem/-kam ne bi bilo treba zalagati sredstev).

g) Postopna krepitev zmogljivosti

Posameznikom/-cam (zlasti z manj priložnostmi) omogočata programa Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota z različnimi oblikami projektov čezmejne izkušnje glede na njihove potrebe v različnih fazah njihovega življenja, s čimer se postopoma krepi njihova zmogljivost. Programa spodbujata organizacije, da ju uporabijo kot orodje za osebni in izobraževalni razvoj udeležencev/-k.

h) Oblika projekta in trajanje mobilnosti

Kratkotrajna mobilnost in mobilnost manjšega obsega sta lahko prva izkušnja za posameznike/-ce z manj priložnostmi, ki zaradi okoliščin ne morejo sodelovati ali se ne počutijo pripravljene za običajno trajanje mobilnosti. Prva izkušnja lahko skupinam udeležencev/-k z manj priložnostmi pomaga, da se odločijo za naslednji korak ter sodelujejo pri dolgotrajnejših in večjih projektih. Poleg tega lahko skupinskim projektom sledijo posamezne aktivnosti, kratko fizično mobilnost pa lahko kombiniramo s spletnimi izkušnjami z udeležbo v virtualni mobilnosti in kombiniranih intenzivnih programih.

i) Evropske aktivnosti na lokalni ravni

Nekatere akcije zagotavljajo priložnosti za učenje na lokalni ravni – vedno v povezavi z močno evropsko razsežnostjo programa – skozi vključevanje mednarodnih udeležencev, teme projekta ali obojega. Te vrste aktivnosti lahko zagotovijo prve izkušnje v programih za tiste udeležence/-ke, ki nimajo dovolj samozavesti, da bi se že prvič pridružili/-e aktivnostim v tujini. Za udeležence/-ke z manj priložnostmi lahko tovrstni evropski projekti v bolj znanem okolju služijo kot most k nadaljnjim čezmejnimi izkušnjam.

j) Virtualne mobilnosti

Programa ponujata tudi virtualne medkulturne mobilnosti kot dodatno in dopolnilno možnost za udeležence/-ke z manj priložnostmi. Projekti, ki vključujejo virtualne mobilnosti, povezujejo posameznike/-ce iz različnih geografskih regij, ki sodelujejo pri tematskih projektih. Virtualni deli kombiniranih mobilnosti lahko predstavljajo tudi most do poznejše fizične čezmejne mobilnosti in bi jih morali dopolnjevati, ne pa nadomestiti. Virtualne učilnice in učni prostori se uporabljajo za učenje na daljavo in tudi za izboljšanje tutorstva za mobilne študente/-ke na mobilnosti.

k) Podpora pri učenju jezikov

Ker se jezikovne kompetence redno omenjajo kot ovira za sodelovanje v programih, vključujeta programa priložnosti za učenje jezikov kot podporo aktivnosti mobilnosti. Ta podpora se zagotavlja bodisi prek spletne jezikovne podpore Erasmus+ bodisi z drugimi finančnimi jezikovnimi spodbudami, kadar slednja ni na voljo, ali za aktivnosti, ki zahtevajo posebno jezikovno učenje. Na voljo je tudi v drugih oblikah, na primer uporaba znakovnega jezika, kadar spletno učenje ni primerno orodje za doseganje ciljnih skupin.

6. Vloga organizacij pri pripravi, izvajanju in spremljanju projektov

Organizacije prijaviteljice bi morale v svojih projektih nasloviti vključevanje in raznolikost. Organizacije imajo ključno vlogo pri uresničevanju vključevanja, zlasti v smislu organizacijskega razvoja (pridobivanje in krepitev zmogljivosti pri upravljanju projektov vključevanja in njihovem širjenju po vsej organizaciji), večanja dosega in povezovanja z udeleženci/-kami pred in med projektom ter po njem. Naslednje smernice podpirajo načrtovanje in izvajanje teh aktivnosti in projektov.

a) Mreženje in krepitev zmogljivosti za vključevanje in raznolikost

Programa spodbujata organizacije, da skladno s svojimi potrebami in potrebami svoje skupnosti obravnavajo vključevanje in raznolikost. Osebe, ki se ukvarja predvsem z vprašanji vključevanja in raznolikosti ter z udeleženci/-kami z manj priložnostmi v svojih organizacijah, ima lahko koristi od sodelovanja s stanovskimi kolegi iz drugih organizacij za podporo posameznikom/-cam z manj priložnostmi. Ti so v dobrem položaju, saj lahko organizirajo projekte, ki se osredotočajo na vključevanje in raznolikost. Oblike programov in podporne strukture so dobra priložnost, da osebe razvije svoj pristop k vključevanju in raznolikosti znotraj svoje organizacije. Organizacije morajo zgraditi kompetence s stalnim usposabljanjem, ocenjevanjem in razvijanjem svojih zmogljivosti za krepitev socialne vključenosti in spodbujanje raznolikosti. Različne oblike podpore, kot so izobraževanja, izkušnje z vzajemnim učenjem in priložnosti za sledenje na delovnem mestu, se lahko uredijo tako, da pomagajo povečati njihove zmogljivosti v tem pogledu.

Kar zadeva projekte mobilnosti, si morajo organizacije prizadevati za vzajemnost na področju sprejemanja udeležencev/-k z manj priložnostmi in skladno s tem načrtovati svoje projekte v okviru partnerstev. To je priložnost za krepitev zaupanja in strokovnega znanja v partnerstvu. Organizacije, ki vodijo projekte mobilnosti, bi morale spodbujati sodelovanje znotraj organizacije med ustreznim osebjem s strokovnim znanjem na področju vključevanja in raznolikosti.

Organizacije bi morale izkoristiti tudi možnosti usposabljanja, ki jih programa ponujata. Z aktivnostmi sodelovanja ali mreženja, ki jih upravljajo nacionalne agencije, podporna središča ali druge izkušene organizacije, oziroma s priložnostmi, ki jih ponujajo spletne platforme, kot so EPALE, School Education Gateway ali eTwinning, lahko povečajo svoje zmogljivosti za izvajanje visokokakovostnih projektov, katerih cilj sta spodbujanje vključevanja in raznolikosti ter vzpostavitev mreže zaupanja vrednih partnerjev. Te aktivnosti morajo biti organizirane tako, da so dostopne vsem, tudi z logističnega vidika.

b) Pravičen in pregleden izbor udeležencev/-k

Organizacije morajo v postopkih izbire upoštevati enakost in vključenost ter celostno oceniti sposobnosti in motivacijo kandidatov/-tk. Prizadevati si morajo za zagotovitev pravičnega dostopa do priložnosti in zagotoviti prilagojeno podporo udeležencem/-kam na podlagi njihovih potreb. Organizacije naj v svojo ponudbo učnih aktivnosti vključijo priložnosti za mobilnost z namenom večanja udeležbe v aktivnostih mobilnosti (kot so »okna za mobilnost« na področju visokošolskega izobraževanja), ob tem pa naj imajo v mislih različne oblike mobilnosti (kombinirana, kratkotrajna mobilnost), da bodo te bolj dostopne njihovim ciljnim skupinam. Organizacije se spodbuja, da izkoristijo različne oblike možnih načinov sodelovanja, ki jih programa ponujata, skladno s potrebami ciljnih skupin.

c) Ozaveščanje in večanje dosega

Večanje dosega je bistvenega pomena za programa, saj s tem zagotovimo, da so vsi seznanjeni s priložnostmi in so dosežene tudi ciljne skupine, ki imajo težave z dostopom do programov.

Organizacije bi morale krepiti ozaveščenost o različnih priložnostih in podpornih mehanizmih. Posameznike/-ce z manj priložnostmi je treba doseči v njihovem lokalnem okolju tako, da se komunikacija prilagodi njihovim posebnim potrebam po informacijah. Pomemben dejavnik uspeha pri zagotavljanju informacij premalo zastopanim skupinam je sodelovanje z zainteresiranimi stranmi, ki sodelujejo s temi ciljnimi skupinami na lokalni/regionalni ravni.

Konkretni pristopi in ukrepi za doseganje posameznikov/-c z manj priložnostmi vključujejo:

- i. osebna srečanja ali dogodke s posebnimi ciljnimi skupinami z manj priložnostmi (tj. namenski informativni dnevi);

- ii. sodelovanje z organizacijami in posamezniki/-cami, dejavnimi na področjih, ki so pomembna za vključevanje posameznikov/-c z manj priložnostmi, kot so posredniki/-ce, ki po potrebi dosežejo določene ciljne skupine;
- iii. ciljno usmerjeno promocijsko gradivo in publikacije v ustreznih jezikih, vključno z znakovnim jezikom, ter ustrezne formate, kot so velik tisk, dobra berljivost in Braillova pisava, z informacijami o morebitnih možnostih dodatnega financiranja, ki je na voljo za podporo posameznikom/-cam z manj priložnostmi;
- iv. jasen in razumljiv jezik za obveščanje in komuniciranje: izogibati se je treba abstraktnemu jeziku in nepotrebni zapletenosti ter pogosto uporabljati vizualne elemente;
- v. pričevanja, »ambasadorje/-ke« in vzornike/-ce: nekdanji/-e udeleženci/-ke z manj priložnostmi, alumni mreže in organizacije, kot je Združenje sedanjih in nekdanjih študentov Erasmus+ (ESAA), ambasadorji programov Erasmus+ ali Evrovrstniki itn., lahko posameznikom/-cam z manj priložnostmi naredijo program bolj privlačen tako, da delijo svoje izkušnje s prijatelji,/-icami kolegi/-icami študenti/-kami, osebjem v njihovi organizaciji, novinarji/-kami ali šolami.

d) Priprava in podpora udeležencev/-k v vseh fazah projekta

Organizacije morajo udeležence/-ke dobro pripraviti na projektne aktivnosti in jih podpirati pred in med njihovo izkušnjo ter po njej. O potrebah in prispevkih udeležencev/-k je treba dejavno poizvedovati, jih ocenjevati in čim bolj upoštevati v vseh fazah projekta, zlasti kadar gre za izvajanje zanje primernejših vrst aktivnosti.

i. Pred začetkom projekta

Organizacije naj čim bolj poenostavijo svoje notranje postopke za sodelovanje zaposlenih in učečih se v njihovih projektih. Organizacije morajo podpirati potencialne udeležence/-ke pri vstopu v programa, tj. ponuditi jim morajo pomoč pri administrativnih postopkih (prijava, dokumenti, poročila itn.). Udeležence/-ke je treba opolnomočiti, jim nuditi jezikovno in kulturno podporo ter jim pojasniti, kaj se od njih pričakuje in na koga se lahko obrnejo, če med aktivnostjo potrebujejo učno, administrativno in osebno podporo.

ii. Med projektom

Aktivnosti morajo biti prilagojene potrebam udeležencev/-k z manj priložnostmi, npr. vključujoče metode poučevanja, med mobilnostjo jim mora spremljevalno osebje nuditi podporo. Organizacije morajo zagotoviti vrsto podpornih aktivnosti za spodbujanje družbenega vključevanja in pozitivnega stika z različnimi vrstami raznolikosti. V organizaciji mora obstajati član/-ica osebja ali vrstnik/-ca, s katerim se lahko udeleženec/-ka pogovori o svojih izkušnjah in tako naslovi ali prepreči kakršne koli težave.

Glede na močan učinek, ki ga imata lahko programa na posameznike/-ce z manj priložnostmi, je treba posebno pozornost nameniti razmisleku o učnem procesu in rezultatih med projektom, pa tudi evidentiranju razvitih kompetenc v času zaključevanja in po zaključku projekta.

iii. Po projektu

Organizacije naj ocenijo izkušnje iz projekta in njegov učinek na udeležence/-ke ter podprejo priznavanje učne izkušnje. Udeležence/-ke naj spodbujajo, da se vključijo v lokalne aktivnosti (informiranje, podporne aktivnosti), da bi kar najbolj izkoristili/-e pridobljene izkušnje in spodbujali/-e prihodnje udeležence/-ke.

e) Spodbujanje in podpora aktivni udeležbi v družbi

Z vidika družbenega vključevanja in sprejemanja raznolikosti programa pozitivno vplivata tudi na tiste posameznike/-ce, ki niso neposredni udeleženci/-ke. Aktivnosti, ki naslavljajo vključevanje, naj bodo tesno povezane s potrebami skupnosti. Organizacije naj zato spodbujajo udeležence/-ke, da v času projekta sodelujejo tudi v aktivnostih lokalne skupnosti in civilnih aktivnostih, in zagotovijo, da se opravljanje teh aktivnosti prizna na različne načine. Vključijo lahko tudi nekdanje udeležence/-ke in lokalne udeležence/-ke, ki se (še) ne morejo pridružiti fizični mobilnosti, da tako povečajo lokalni učinek mednarodne aktivnosti. Organizacije naj udeležencem/-kam z obstoječimi orodji omogočijo formalno priznanje za prostovoljno delo, ko je to mogoče.

7. Vloga nacionalnih agencij, podpornih središč in Izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA)

Nacionalne agencije so ključne za podporo projektom, da bi bili ti čim bolj vključujoči in raznoliki. Za usklajeno in učinkovito izvajanje obeh programov morajo nacionalne agencije upoštevati nekatere skupne smernice, ki jih morajo prilagoditi domačemu kontekstu. Podporna središča, ki podpirajo izvajanje programov, so prav tako ključni akterji pri spodbujanju in izvajanju te strategije, zlasti v povezavi s pridobivanjem znanja in načrtovanjem ter vodenjem aktivnosti za krepitev zmogljivosti uslužbencev/-k nacionalne agencije in upravičencev/-k programov.

Prav tako ima evropska Izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo (EACEA) enako pomembno vlogo pri ukrepih znotraj obeh programov, ki se sicer upravljajo centralno. V partnerskih državah so za približevanje programa ciljnim skupinam, ki jih naslavlja ta strategija, ključne tudi delegacije EU in, če obstajajo, nacionalni uradi Erasmus+ (NEO). Nacionalne agencije, podporna središča in EACEA bi morali ozaveščati o različnih možnostih in podpornih mehanizmih v projektih, katerih cilj je spodbujanje vključevanja in raznolikosti. Posameznike/-ce z manj priložnostmi je treba doseči v njihovem lokalnem okolju prek organizacij, s katerimi sodelujejo, in s prilagajanjem pristopa njihovim konkretnim potrebam po informacijah.

Poleg tega so vse strukture, ki izvajajo programa Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota, pozvane, da razmislijo o dostopnosti, vključevanju in raznolikosti v svojih strukturah in aktivnostih. To vključuje namenjanje pozornosti dostopnosti lokacije dogodkov, zagotavljanju tolmačenja znakovnega jezika in/ali podnapisov na dogodkih, dostopnosti spletne strani in gradiv, upoštevanju raznolikosti pri zaposlovanju kot tudi v svoji skupini strokovnjakov/-inj in ocenjevalcev/-k.

Pri izvajanju te strategije in ozaveščanju o njej se vsi udeleženi akterji zavežejo, da bodo vzdrževali redne stike ter se posvetovali z organizacijami in strokovnjaki/-injami, ki delujejo na ustreznih področjih.

a) Informiranje in ozaveščanje

Nacionalne agencije imajo pomembno vlogo pri ozaveščanju in informiranju v svoji državi. Svojo komunikacijsko strategijo morajo prilagoditi posebnim ciljnim skupinam glede na njihov nacionalni okvir. Nacionalne agencije se spodbuja k javni komunikaciji o svoji nacionalni strategiji vključevanja in raznolikosti ter k zagotavljanju najvišjih standardov preglednosti pri dodeljevanju projektov, ki naslavljajo vključevanje in raznolikost.

Prav tako morajo oblikovati primerno in dostopno informativno gradivo, uporabiti različne kanale za večanje dostopnosti in obveščanja ter s proaktivno ciljno usmerjenostjo stopati v stik z organizacijami, ki so dejavne na področjih vključevanja in raznolikosti. Informativno gradivo morajo oblikovati in zagotoviti v dostopnih jezikih, vključno z znakovnim jezikom in ustreznimi formati, zbirati in uporabljati primere dobre prakse ter ponuditi možnosti mreženja zainteresiranim stranem.

b) Podpora

Nacionalne agencije morajo zagotoviti sistematično, pravično in prilagojeno podporo organizatorjem/-icam projektov, ki naslavljajo vključevanje in raznolikost v vseh projektnih fazah. To je zlasti pomembno za novince/-ke v programih in prijavitelje/-ice, vključno s posamezniki/-cami z manj priložnostmi, da se tako odpravijo ovire za njihovo polno udeležbo.

Nacionalne agencije lahko podporo zagotovijo same ali pa uvedejo sistem multiplikatorjev, mentorjev, projektnih obiskov, svetovanja prek telefona, družbenih medijev ali e-pošte itn.

Njihove naloge vključujejo opredelitev ravni dodatne podpore glede na njihov domači kontekst in v skladu s preglednim sklopom meril. Nacionalne agencije morajo nameniti zadostne kadrovske vire in finančna sredstva za učinkovito in neprekinjeno izvajanje tega pristopa.

c) Strateške akcije

Nacionalne agencije morajo razviti akcijski načrt vključevanja in raznolikosti programov Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota, ki temelji na realnem stanju v državi, vendar je vedno v skladu s strategijo na evropski ravni. Nacionalne agencije se lahko osredotočijo na strateške prednostne naloge (npr. pomoč skupinam, ki se soočajo z enim ali več dejavniki izključitev), vendar ne smejo izključiti nobene druge ciljne skupine, če bi te želele sodelovati.

V delovnih programih agencij morajo biti navedeni ukrepi, ki prispevajo k njihovemu nacionalnemu akcijskem načrtu in strategiji na evropski ravni.

Nacionalne agencije se spodbuja k javni komunikaciji o svojem nacionalnem akcijskem načrtu vključevanja in raznolikosti ter zagotavljanju najvišjih standardov preglednosti pri dodeljevanju projektov, ki naslavljajo vključevanje in raznolikost.

d) Skrbniki/-ce vključenosti

Vsaka nacionalna agencija mora imenovati vsaj enega/-o skrbnika/-co vključenosti, ki usklajuje ukrepe za krepitev vključevanja in raznolikosti v nacionalni agenciji. To je kontaktna oseba za druge nacionalne agencije, Evropsko komisijo in podporna središča na tem področju.

Vsi/-e uslužbenci/-ke nacionalnih agencij morajo poznati svojo nacionalno strategijo in strategijo EU ter ju izvajati v okviru vseh akcij programov.

Skrbniki/-ce vključenosti morajo podpirati širjenje vključevanja in raznolikosti na ravni njihove nacionalne agencije ter deliti svojo strokovnost in znanje o vključevanju in

raznolikosti s sodelavci/-kami. Prav tako morajo sprožiti širjenje vključevanja v projekte in pomagati pri določanju ciljnih skupin, ki jih ta strategija morda ne bi uspešno dosegla.

e) Usposabljanje in mreženje za organizacije, osebje nacionalnih agencij in strokovne ocenjevalce/-ke

Nacionalne agencije in podporna središča morajo organizirati usposabljanja, mreženja in predstavitve organizacij, ki delujejo na področjih, pomembnih za vključevanje in raznolikost, na nacionalni in nadnacionalni ravni. Dialog med organizatorji/-icami projektov, ki naslavljajo vključevanje in raznolikost, ter predstavniki/-cami programov je koristen za vse sodelujoče.

Pomembno orodje za krepitev zmogljivosti in mreženje je poleg drugih nacionalnih instrumentov tudi usklajeno izvajanje aktivnosti usposabljanja in sodelovanja (TCA) v okviru programa Erasmus+ in aktivnosti mreženja (NET) v okviru programa Evropska solidarnostna enota.

Osebje in strokovnjake/-inje nacionalne agencije, ki so vključeni v ocenjevanje projektov, morajo ključni strokovnjaki/-inje hkrati namensko usposobiti in s tem povečati zmožnost mrež nacionalnih agencij za boljše vrednotenje in upravljanje projektov, ki naslavljajo vključevanje in raznolikost. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti popolni izrabi potenciala projektov, ki naslavljajo vključevanje in raznolikost, ter dodatnemu izboljšanju projektov.

Nacionalne agencije se poziva, da v svoj nabor ocenjevalcev/-k in odborov za ocenjevanje vključijo posameznike/-ce z manj priložnostmi, da tako nadgradijo svoje strokovno znanje in ga delijo z drugimi ocenjevalci/-kami, okrepijo ozaveščenost in zagotovijo boljšo evalvacijo projektov. Za boljše prepoznavanje potenciala, spremljanje in zagotavljanje smernic za projekte, katerih cilj je spodbujanje vključevanja in raznolikosti, so osebju in strokovnim ocenjevalcem/-kam nacionalne agencije na voljo posebne smernice in možnosti usposabljanja.

f) Spremljanje in prijava

Nacionalne agencije morajo Evropski komisiji, kadar ta zahteva in v zahtevani obliki, zagotoviti informacije o številnih kazalnikih, in sicer za namene spremljanja napredka pri izvajanju strategije.

Agencije morajo poskrbeti, da so podatki, shranjeni na nacionalni ravni v IT orodjih, čim bolj zanesljivi. Prav tako morajo zagotoviti, da so projekti, ki se spodbujajo kot najboljše prakse na področju vključevanja in raznolikosti, dobre kakovosti.

g) Sinergije z drugimi programi

Nacionalne agencije morajo upravičencem/-kam zagotavljati podporo pri iskanju najustreznejših aktivnosti (format projekta) za njihov projekt, ki naslavlja vključevanje in raznolikost, v okviru obeh programov oziroma pri iskanju drugih/dodatnih možnosti financiranja. To so lahko npr. drugi programi, kot so finančni mehanizmi Evropskega socialnega sklada+, Obzorje Evrope, Digitalna Evropa, Ustvarjalna Evropa ali Evropski gospodarski prostor.

Nacionalne agencije morajo upravičence/-ke seznanjati z različnimi oblikami projektov v programih, da posameznikom/-cam z manj priložnostmi, s katerimi sodelujejo, predstavijo vse za njih ustrezne priložnosti.

Dobre prakse v povezavi s sinergijami z drugimi programi bi bilo treba dokumentirati in deliti, da bi se njihova uporaba razširila in bi bil tako izkoriščen njihov polni potencial.

8. Primeri dobrih praks in izkušenj

Evropska komisija je opredelila številne izkušnje in dobre prakse iz prejšnjih programov, ki se delijo prek spletnih platform. Naslednji viri nudijo dobre prakse, gradiva in dokumentacijo na temo vključevanja:

- **Platforma projektnih rezultatov Erasmus+ ([Erasmus+ Project Results Platform](#))** je platforma, ki ponuja dostop do vseh financiranih projektov Erasmus+ in jih je mogoče iskati po temah, letu, državi itn., omogoča pa tudi iskanje dobrih praks o vključevanju in njihovih rezultatov.
- **[Vključevanje in raznolikost v podpornem središču SALTO](#)** – usposabljanja, publikacije ali viri za mednarodno delo z udeleženci/-kami z manj priložnostmi.
- **[Strateško partnerstvo NA in SALTO za vključevanje](#)** – konzorcij nacionalnih agencij, ki so razvile strateški pristop na področju mladine, da bi dosegle in vključile ciljne skupine v različnih državah.
- **EPALE** – odprta skupnost za izobraževanje odraslih po vsej Evropi s tematskim sklopom o podpori udeležencem/-kam v izobraževalnih programih (tj. ovire, socialna vključenost, invalidnost).
- **[School education Gateway](#)** – evropska spletna platforma za šolsko izobraževanje, ki vključuje orodje za spodbujanje vključujočega izobraževanja.
- **[Podatkovna baza rezultatov Evropske solidarnostne enote](#)** – omogoča dostop do vseh financiranih projektov Evropske solidarnostne enote.
- **Eurodesk** – evropska mreža ponudnikov različnih vrst učnih mobilnosti za mlade in tiste, ki z njimi delajo. Eurodesk ponuja »iskalnik priložnosti« in zagotavlja podatke portalu **[European Youth Portal](#)**.

Poleg tega bi morale strukture, ki izvajajo programe, in organizacije, ki prejemajo finančna sredstva, aktivno predstavljati navdihujoče primere in dobre prakse vključevanja in raznolikosti v projektih Erasmus+ in Evropske solidarnostne enote. Te aktivnosti razširjanja se lahko izvajajo na različne načine, na primer v spletni obliki, v tiskani obliki, z vzajemnim deljenjem informacij ali s pomočjo nekdanjih udeležencev/-k, ki delujejo kot ambasadorji/-ke in multiplikatorji.

